

INVESTITSIYA LOYIHALARI BO'YICHA TENDERLARNI TASHKIL ETISH VA BOSHQARISHNING ME'YORIY-HUQUQIY ASOSLARI

Ziyayev Jamshid

Toshkent moliya instituti talabasi

Investitsiya loyihalarini bo'yicha tender savdolarini tashkil etish va boshqarish jarayoni umumiy qabul qilingan xalqaro me'yor va qoidalar hamda mamlakatning milliy qonunchiligi bilan tartibga solinib turiladi. Ushbu qoidalar yirik xalqaro tashkilotlar, moliyaviy institutlar, donorlik agentliklari tomonidan investitsiya loyihasi bo'yicha xarid qilinayotgan tovar (ish va xizmat) lar jarayonida yaqqol namoyon bo'ladi. Bundan tashqari, tenderlar orqali tovar (ish va xizmat)larni xarid qilish usullari har bir mamlakatning milliy qonunchiligi, soha me'yorlari va boshqa majburiy hamda tavsiya etilgan hujjatlar bilan belgilab berilgan.

Mamlaktimizda, xorijiy kreditlar va grantlardan yanada samarali foydalanish, milliy va chet ellik mahsulot yetkazib beruvchilar o'rtasidagi sog'lom raqobatni rivojlantirish, mahsulot yetkazib berishga kichik biznes va tadbirkorlik sub'yektlarini keng jalb qilish, iqtisodiyotning tarmoqlarida va ijtimoiy sohada amalga oshiriladigan investitsiya loyihalari doirasida mablag'lardan oqilona foydalanish hamda ularni amalga oshirish tartibotlarini jadallashtirish maqsadida, tender savdolarini tashkil etish va boshqarishning me'yoriy-huquqiy asoslari yaratilgan bo'lib, ular yildan-yilga takomillashtirilib borilmoqda.

Investitsiya loyihalarini amalga oshirishda tender savdolarini tashkil etish va boshqarishning me'yoriy-huquqiy asoslari quyidagilardan iborat:

I. O'zbekiston Respublikasining Qonunlari:

- 2014-yil 10-dekabrda "Investitsiya faoliyati to'g'risida" gi;
- 1998-yil 30-aprelda "Chet el investitsiyalari to'g'risida" gi;
- 1998-yil 30-aprelda "Chet el investorlar huquqlarining kafolatlari va ularni himoya qilish choralari to'g'risida" gi.

II. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining Farmon va Qarorlari:

- 2003-yil 6-mayda "Kapital qurilishda iqtisodiy islohotlarni yanada chuqurlashtirishning asosiy yo'nalishlari to'g'risida" gi;
- 2005-yil 11-aprelda "To'g'ridan-to'g'ri xususiy xorijiy investitsiyalarni jalb qilishni rag'batlantirish bo'yicha qo'shimcha chora-tadbirlar to'g'risida" gi;
- O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2017-yil 7-fevralda PF-4947- sonli "O'zbekiston Respublikasini yanada rivojlantirish bo'yicha harakatlar strategiyasi to'g'risida" gi;
- 2008-yil 24-iyulda "Xorijiy investitsiyalar va kreditlarni jalb etish hamda o'zlashtirish jaryonini takomillashtirish chora-tadbirlari to'g'risida" gi Qarori.

III. O'zbekiston Respublikasining Vazirlar Mahkamasining Qarorlari:

- 1998-yil 17-avgustda "Shahar yo'lovchilar transportida ochiq tenderlarni tashkil etish va ularni o'tkazish masalalari to'g'risida" gi;
- 2000-yil 20-noyabrda "Tender savdolari o'tkazishni takomillashtirish chora-tadbirlari to'g'risida" gi;

- 2003-yil 3-iyuldagi “Kapital qurilishda tanlov savdolar tizimini takomillashtirish chora-tadbirlari to’g’risida”gi;
- 2003-yil 11-iyundagi “Markazlashtirilgan kapital qo’yilmalar hisobiga ro’yobga chiqarilayotgan investitsiya loyihalarini amalga oshirishda shartnomaviy joriy narxlarga o’tish to’g’risida”gi;
- 2007-yil 7-iyundagi “Investitsiya loyiha hujjatlarini ishlab chiqish, ekspertizadan o’tkazish va tasdiqlash tartibi to’g’risidagi nizomni tasdiqlash tartibi haqida”gi 110-sonli Qarori;
- 2015-yil 14-sentyabrdagi “Tender savdolari o’tkazishni yanada takomillashtirish chora-tadbirlari to’g’risida”gi Qarori.

Har bir mamlakat investitsiya loyihalarini bo’yicha tender savdolarini tashkil etish va boshqarishning huquqiy asosini yaratadi. Bu asos davlat qonunchiligi hamda mamlakatning tegishli mutassaddi davlat organlari tomonidan chiqarilgan me’yoriy-huquqiy hujjatlarda o’z aksini topgan.

O’zbekiston Respublikasining Vazirlar Mahkamasining 1998-yil 17- avgustdagi “Shahar yo’lovchilar transportida ochiq tenderlarni tashkil etish va ularni o’tkazish masalalari to’g’risida”gi Qarori asosida “Shaharda yo’lovchilar tashish yo’nalishlarini joylashtirish uchun ochiq tender tashkil etishga oid” Nizom ishlab chiqildi. Nizom mamlaktimizda investitsiya loyihalari doirasida xizmatlar ko’rsatish uchun tender savdolarini tashkil etishni tartibga soluvchi muhim asos hisoblanadi. Undan ko’zlangan maqsad aholiga xizmat ko’rsatish madaniyati va sifatini yaxshilash, transportda bozor munosabati muhitini yaratish, umumiy foydalanishdagi avtotransport, rivojlanayotgan xususiy sektor hamda mulkchilik shaklidan qat’i nazar, boshqa tashuvchilarning o’zaro harakatini tartibga solish hisoblanadi.

Shunga ko’ra “Shaharda yo’lovchilar tashish yo’nalishlarini joylashtirish uchun ochiq tender tashkil etishga oid” Nizom ishlab chiqildi. Nizom quyidagi qismlardan iborat:

- umumiy qoidalar;
- tender o’tkazishning asosiy prinsiplari va vazifalari;
- ochiq tenderlarni tashkil etish;
- tender takliflarining mazmuni;
- tender takliflarini baholash va g’olibni aniqlash.

O’zbekiston Respublikasining Vazirlar Mahkamasining 2000-yil 20-noyabrdagi “Tender savdolari o’tkazishni takomillashtirish takomillashtirish chora- tadbirlari to’g’risida”gi Qarori asosida “Xom ashyo, materiallar, butlovchi buyumlar va asbob-uskunalar xarid qilish bo’yicha tender savdolari o’tkazish to’g’risida” Nizom ham ishlab chiqildi.

Mazkur Nizom asosida O’zbekiston Respublikasi budget tizimi budgetlari va O’zbekiston Respublikasi Prezidenti yoki Hukumatining qarorlariga muvofiq tashkil etilgan budgetdan tashqari jamg’armalar hamda donor mamlakatlar, xalqaro, xorijiy hukumat va nodavlat tashkilotlar bilan O’zbekiston Respublikasi Prezidenti yoki Hukumati tomonidan tuzilgan shartnomalar doirasida beriladigan xorijiy grant mablag’lari, shuningdek, O’zbekiston Respublikasi kafolati ostida beriladigan xorijiy kreditlar hisobiga moliyalashtiriladigan va bir kontrakt bo’yicha qiymati 100 ming AQSH dollariga teng miqdordan ortiq bo’lgan import

qilinadigan va mamlakatimizda ishlab chiqarilgan xom ashyo, materiallar, butlovchi buyumlar va asbob-uskunalar tender asosida xarid qilinadi. Agar xom ashyo, materiallar, butlovchi buyumlar va asbob-uskunalar O‘zbekiston Respublikasi Prezidenti va Vazirlar Mahkamasining qarorlariga muvofiq xarid qilinayotgan bo‘lsa, yoki donor mamlakatlarning, tegishli xalqaro, xorijiy hukumat va nodavlat tashkilotlarning tartibotlarida yoki O‘zbekiston Respublikasi kafolati ostida xorijiy kreditlar berish va xorijiy grantlar berish shartlarida o‘zgacha hol belgilangan hollarda tenderlar o‘tkazilmaydi.

“Xom ashyo, materiallar, butlovchi buyumlar va asbob-uskunalar xarid qilish bo‘yicha tender savdolari o‘tkazish to‘g‘risida” Nizom quyidagi qismlardan iborat:

- umumiy qoidalar;
- tenderlarni tashkil etish;
- tenderlarning turlari;
- tenderni tashkil etish va o‘tkazish bosqichlari;
- tender to‘g‘risidagi e‘lonlarni tayyorlash va chop etish;
- tender hujjatlariga qo‘yiladigan asosiy shartlar;
- tender qatnashchilari;
- tenderda qatnashish uchun da‘vogarlarini tanlab olish;
- tender o‘tkazish tartibi;
- tender takliflarini baholash tartibi;
- mamlakatimiz tovar ishlab chiqaruvchi (ish bajaruvchi va xizmat ko‘rsatuvchi)lari uchun narx imtiyozlari bergan holda tender savdolari o‘tkazishda tender takliflarini baholash xususiyatlari;
- tender natijalari bo‘yicha tuzilgan kontraktlar bajarilishi kafolati, ro‘yxatga olinishi va ijrosi monitoringi;
- yakunlovchi qoidalar.

O‘zbekiston Respublikasining Vazirlar Mahkamasining 2003-yil 3-iyuldagi “Kapital qurilishda tanlov savdolari tizimini takomillashtirish chora-tadbirlari to‘g‘risida” gi Qarori asosida, “O‘zbekiston Respublikasi hududida kapital qurilishda tanlov savdolari to‘g‘risida” Nizom ishlab chiqildi. Bu Nizom asosida markazlashtirilgan manbalar, davlat boshqaruv organlari va davlat korxonalari mablag‘lari, budjet tashkilotlarining budjetdan tashqari mablag‘lari hisobiga moliyalashtiriladigan qiymati qiymati 300 dan 100 ming AQSH dollarigacha teng summadagi bir kontrakt bo‘yicha kapital qurilish bilan bog‘liq tovarlar, ishlar va xizmatlar xaridi faqat tanlov savdolari natijalari bo‘yicha amalga oshiriladi.